

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.003.03.2022

Pan
Grzegorz Kowalik
Powiatowy Lekarz Weterynarii w Polkowicach
Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Polkowicach
ul. Górna 3/3
59-100 Polkowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/088 – „Zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Polkowicach ¹ , ul. Górna 3/3, 59-100 Polkowice.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Kowalik, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Polkowicach ² od dnia 1 grudnia 2006 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Radosław Chodziński, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/35/2022 z dnia 4 lutego 2022 r.

(akta kontroli: tom I, str. 1-2)

¹ Dalej: Inspektorat lub PIW.

² Dalej: PLW.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w PIW podejmowano działania ukierunkowane na zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń⁵ w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń na terenie powiatu polkowickiego.

PLW rzetelnie prowadził dochodzenia epizootyczne, dokumentując niezbędne dane dotyczące kolejnych przypadków epizootii związanej z ASF oraz przekazując próbki do badań laboratoryjnych w celu określenia genotypu wirusa choroby. Dochował obowiązku informacyjnego, zawiadamiając bezzwłocznie Dolnośląskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii⁶ oraz sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii o przypadkach wystąpienia na obszarze powiatu polkowickiego ASF u dzików oraz wśród trzody chlewnej.

PLW pełnił także, w związku z występowaniem ASF, nadzór nad przestrzeganiem rygorów postępowania z tuszą dzików odstrzelonych. Weryfikował przy tym liczbę uzyskanych dzików poprzez porównanie posiadanych danych z liczbą tusz znajdujących się w punktach przetrzymywania tusz.

PLW – co do zasady – przeprowadzał kontrole w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną na terenie powiatu polkowickiego, których elementem było sprawdzenie przestrzegania zasad bioasekuracji. W związku z tymi kontrolami wydawał decyzje administracyjne w sprawie usunięcia stwierdzonych uchybień gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, a także w sprawie nakazu zabicia lub uboju świń oraz zakazu ich utrzymywania w gospodarstwie.

PIW współpracował z organami właściwymi w sprawach zarządzania kryzysowego na szczeblu województwa dolnośląskiego i powiatu polkowickiego oraz z innymi podmiotami i służbami uczestniczącymi w usuwaniu skutków epizootii. Ponadto prowadził działalność informacyjną dla hodowców świń i myśliwych mającą na celu zwiększenie świadomości w zakresie sposobu przenikania wirusa ASF ze środowiska naturalnego.

Jednakże przy wykonywaniu zadań z zakresu objętego kontrolą, PLW nie ustrzegł się nieprawidłowości, które polegały na: [1] zaciąganiu w okresie styczeń-kwiecień roku 2020 oraz styczeń-luty roku 2021 zobowiązań związanych ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się ASF, pomimo braku zabezpieczenia środków na ten cel w planie finansowym PIW w maksymalnej wysokości 94,4 tys. zł w 2020 r. i 75,9 tys. zł w 2021 r.; [2] zaniechaniu w 2020 r. kontroli 25 gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną w zakresie przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń⁷; [3] nieprzeprowadzeniu w ośmiu gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, w których w 2021 r. stwierdzono nieprawidłowości, dodatkowej kontroli przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF; [4] podejmowaniu ze zwłoką weryfikacji wykonania decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie, którym to decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności; [5] niedokumentowaniu analiz ryzyka

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej także: ASF (ang. African Swine Fever)

⁶ Dalej: DWLW.

⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 290, ze zm. Rozporządzenie to obowiązywało do dnia 30 sierpnia 2021 r. Od 31 sierpnia 2021 r. obowiązuje w tym zakresie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (Dz. U. poz. 1485); dalej: rozporządzenie w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF.

dotyczących zagrożenia rozprzestrzeniania się ASF w obwodach łowieckich na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia; [6] błędach w podstawie prawnej wydanych przez PLW decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie; [7] niestosowaniu obowiązujących wzorów wewnętrznych dokumentów w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń

Opis stanu faktycznego

1. W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2021 r. w powiecie polkowickim odnotowano 96 przypadków⁸ afrykańskiego pomoru świń u dzików. Pierwszy z nich (w okolicach miejscowości Gostyń; Gmina Gaworzyce) został potwierdzony wynikami badań laboratoryjnych 5 sierpnia 2020 r.⁹ U świń w gospodarstwach w powyższym okresie odnotowano trzy ogniska ASF¹⁰. Potwierdzono łącznie 23 sztuki świń z dodatnimi wynikami w kierunku ASF¹¹. Pierwszy przypadek afrykańskiego pomoru świń u trzody chlewnej w powiecie polkowickim, miał miejsce w gospodarstwie położonym w miejscowości Dalków (Gmina Gaworzyce). Przypadek ten potwierdzono wynikami badań laboratoryjnych 22 czerwca 2020 r.¹², a więc 44 dni wcześniej niż potwierdzono pierwszy przypadek ASF u dzika, na terenie powiatu polkowickiego.

(akta kontroli: tom I, str. 6-30, 385-404)

W związku ze stwierdzeniem przypadków ASF w populacji dzika na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, PLW nie wyznaczał obszarów skażonych. Obszary skażone w tym zakresie wyznaczał rozporządzeniami Wojewoda Dolnośląski, wprowadzając na nich nakazy i zakazy, o których mowa w art. 46 ust. 3 ustawy z 11 marca 2004 r. o *ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*¹³ oraz w § 18 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 6 maja 2015 r. w *sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń*¹⁴. Pierwsze rozporządzenie w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa dolnośląskiego (w tym na terenie Gminy Gaworzyce w powiecie polkowickim)¹⁵ Wojewoda Dolnośląski wydał w dniu 20 grudnia 2019 r.

(akta kontroli: tom I, str. 57-89, 118-120)

⁸ Łącznie u 115 dzików.

⁹ Badanie przeprowadzone przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (dalej: PIW-PIB w Puławach).

¹⁰ W trzech gospodarstwach.

¹¹ Łącznie w trzech gospodarstwach było 57 sztuk świń.

¹² Badanie prowadzone przez PIW-PIB w Puławach. W związku z tym przypadkiem Wojewódzki Inspektorat Weterynarii we Wrocławiu w dniu 3 lipca 2020 r. przeprowadził kontrolę PLW w zakresie prawidłowości prowadzonego nadzoru. Sposób jego prowadzenia oceniony został pozytywnie.

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1421; dalej: uozz.

¹⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 754; dalej: rozporządzenie w sprawie zwalczania ASF.

¹⁵ Rozporządzenie nr 1 Wojewody Dolnośląskiego z 20 grudnia 2019 r. w *sprawie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa dolnośląskiego* (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z dnia 20 grudnia 2019 r., poz. 7664).

Na podstawie badania 42 postępowań w przypadku dzików padłych oraz sześciu postępowań w przypadku dzików odstrzelonych¹⁶, u których stwierdzono ASF, ustalono m.in., że PLW:

- przeprowadzał dochodzenie epizootyczne oraz prowadził i na bieżąco aktualizował dokumentację epizootyczną, zawierającą dane wynikające z § 18 ust. 4 pkt 1 *rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF*,
- przeprowadzał badania, zgodnie z instrukcją diagnostyczną, w celu stwierdzenia albo wykluczenia ASF u dzików odstrzelonych lub padłych,
- wysyłał pobrane próby do badań laboratoryjnych,
- wprowadzał próby (odpowiadające im kody kreskowe) do systemu VETLINK¹⁷,
- informował o zdarzeniu (znalezieniu zwłok dzika) odpowiednie nadleśnictwo¹⁸ oraz służby sprząające¹⁹, których zadaniem jest transport zwłok do zakładu utylizacyjnego celem ich spalania,
- przekazywał informację o wystąpieniu ASF u dzika myśliwym²⁰ i posiadaczom świń²¹,
- nakazywał²² zarządom kół łowieckich²³ zniszczenie zwłok dzików oraz mięsa, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodzących od dzików.

(akta kontroli: tom I, str. 181-183)

Wobec producentów świń, w zakresie przestrzegania przez nich zasad bioasekuracji, PLW podejmował następujące działania: [a] przeprowadzał kontrole przestrzegania zasad bioasekuracji²⁴, [b] wydawał decyzje administracyjne celem usunięcia nieprawidłowości (w przypadku ich stwierdzenia)²⁵, [c] przeprowadzał ponowne kontrole (rekontrole), [d] przeprowadzał szkolenia z hodowcami na temat prawidłowego przestrzegania zasad bioasekuracji (podczas kontroli), [e] rozsyłał oraz rozdawał hodowcom świń ulotki instruujące do przestrzegania zasad bioasekuracji, [f] zamieszczał informacje dotyczące bioasekuracji na stronie internetowej Inspektoratu; przeprowadzał oficjalne szkolenia dla hodowców świń, potwierdzane listą obecności²⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 60, 90-95, 98-111)

2. Jak wynika z badania próby 48 spośród 96 przypadków stwierdzenia ASF u dzików²⁷ (tj. 50,0% ogółu przypadków ASF w populacji dzika), PLW²⁸ każdorazowo informował DWLW o wystąpieniu choroby²⁹, najpóźniej trzy dni³⁰ po

¹⁶ Łącznie zbadano próbę 48 spośród ogółem 96 przypadków (50%).

¹⁷ System ten służy do przedanalizycznej i laboratoryjnej obsługi zleceń oraz publikacji wyników badań w kierunku m.in. ASF oraz obsługi Rejestrów PLW (podmioty nadzorowane).

¹⁸ E-mailowo.

¹⁹ Telefonicznie.

²⁰ Telefonicznie oraz e-mailowo lub osobiście podczas pobierania prób krwi od dzików przebywających w punktach przetrzymywania tusz.

²¹ Telefonicznie (w przypadkach kiedy gospodarstwa znajdowały się w bliskiej odległości od miejsca znalezienia zwłok dzików z dodatnim wynikiem w zakresie ASF), osobiście (m.in. podczas kontroli bioasekuracji), poprzez stronę Internetową Inspektoratu, podczas szkoleń hodowców świń.

²² Telefonicznie oraz e-mailowo.

²³ Po otrzymaniu dodatnich wyników badań w kierunku ASF.

²⁴ Temat kontroli bioasekuracji został szczegółowo opisany w punkcie 13 Wystąpienia pokontrolnego.

²⁵ Temat decyzji administracyjnych w tym zakresie został szczegółowo opisany w punkcie 13 Wystąpienia pokontrolnego.

²⁶ W okresie objętym kontrolą przeprowadzono cztery takie szkolenia. Łącznie przeszkolono 75 osób.

²⁷ W okresie objętym kontrolą.

²⁸ Stosownie do art. 42 ust. 8 uozz.

²⁹ A także o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

³⁰ W siedmiu przypadkach.

otrzymaniu potwierdzenia ASF w badanych próbkach od dzików³¹ – w formie elektronicznej³².

(akta kontroli: tom I, str. 182-183)

3. Badanie powyższej próby wykazało również, że stosownie do art. 46 ust. 1 uozz, w przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia ASF na obszarze przekraczającym obszar powiatu polkowickiego, PLW informował o tym natychmiast wojewódzkiego lekarza weterynarii, podając informacje przewidziane przepisami prawa. PLW każdy przypadek zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia ASF traktował jako przekraczający obszar powiatu polkowickiego.

(akta kontroli: tom I, str. 182-183, 431)

4. PLW niezwłocznie przekazał sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii – zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 1 lit. a tiret pierwsze uozz – informacje o stwierdzeniu wystąpienia choroby. Powyższe wykazało badanie próby 48 spośród 96 przypadków stwierdzenia ASF u dzików (o którym mowa w pkt 1, 2 i 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, tj. 50,0% ogółu przypadków ASF w populacji dzika), oraz trzech ognisk ASF u świń (tj. 100%)³³.

(akta kontroli: tom I, str. 182-184)

5. W okresie objętym kontrolą PLW nie wydawał rozporządzenia, o którym mowa w art. 45 ust. 1 uozz, określającego m.in. nakazy i zakazy na obszarze powiatu w przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia ASF u dzików. Kwestie te były regulowane rozporządzeniami Wojewody Dolnośląskiego wydanymi na podstawie art. 46 ust. 3 uozz, o czym mowa w pkt 1 Wystąpienia pokontrolnego.

Wojewoda Dolnośląski w wydanych rozporządzeniach m.in. ustanowił obszary, na których wystąpiła choroba zakaźna lub zagrożenie wystąpienia choroby zakaźnej jako obszar zapowietrzony i zagrożony oraz nakazał oznakowanie tych obszarów; czasowo zakazał organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt i odłowów zwierząt łownych; nakazał oczyszczanie, odkażanie, deratyzację i dezynsekcję miejsc przebywania zwierząt, produktów, środków żywienia zwierząt, a także oczyszczanie i odkażanie środków transportu; nakazał odstrzał sanitarny dzików na określonym obszarze. Według PLW: *zastosowane przez Wojewodę Dolnośląskiego instrumenty były wystarczające do walki z epizootią i nie było potrzeby wydawania innych.*

(akta kontroli: tom I, str. 61-89, 132-138, 145-161, 431)

Na terenie powiatu polkowickiego stosowano gradzenie terenów skażonych. Działanie to realizowane było na podstawie stosownych rozporządzeń Wojewody Dolnośląskiego³⁴, przewidujących wykonanie ogrodzeń przez zarządcę dróg publicznych oraz Nadleśniczych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe³⁵ na obszarach leśnych. NPGLLP ukończyli prace nad ogrodzeniem

³¹ W 34 przypadkach poinformowanie to nastąpiło w tym samym dniu co otrzymanie potwierdzenia ASF w badanych próbkach, a w siedmiu przypadkach jeden dzień po otrzymaniu tego potwierdzenia.

³² E-mailowo.

³³ W przypadku świń przekazanie ww. informacji sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii nastąpiło jeden dzień (w dwóch przypadkach) i trzy dni (w jednym przypadku), po otrzymaniu potwierdzenia ASF w badanych próbkach.

³⁴ Tzn.: nr 11 z 25 marca 2020 r. *zmieniającego rozporządzenie nr 1 Wojewody Dolnośląskiego z 20 grudnia 2019 r. w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa dolnośląskiego* (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2020 r., poz. 2299); nr 14 z 23 kwietnia 2020 r. *zmieniającego rozporządzenie nr 1 Wojewody Dolnośląskiego z 20 grudnia 2019 r. w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa dolnośląskiego* (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2020 r., poz. 2821); nr 15 z 22 maja 2020 r. *zmieniającego rozporządzenie nr 14 Wojewody Dolnośląskiego z 23 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie nr 1 z 20 grudnia 2019 r. w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa dolnośląskiego* (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2020 r., poz. 3354). Rozporządzenia te dotyczyły wykonania ogrodzeń na terenie powiatu polkowickiego, jak również powiatu bolesławieckiego i glogowskiego.

³⁵ Dalej: NPGLLP.

23 kwietnia 2020 r., natomiast zarządca drogi publicznej 8 czerwca 2020 r. Pierwotnym terminem postawienia tego ogrodzenia był 14 kwietnia 2020 r. Wojewoda Dolnośląski wydłużył ten termin do 13 maja 2020 r., a następnie do 10 czerwca 2020 r. Łączna długość ogrodzenia na terenie powiatu polkowickiego wyniosła ok. 15,7 km (z tego NPGLLP wykonali ok. 1 km, a zarządca dróg publicznych ok. 14,7 km). Przeprowadzone w toku kontroli oględziny nie wykazały uszkodzeń ogrodzenia, ani innych nieprawidłowości ograniczających jego funkcję, polegającą na zatrzymywaniu migracji zwierząt z terenów leśnych.

W ocenie PLW: *wykonanie ogrodzenia w pierwotnym terminie było niemożliwe ze względu na wyznaczony przez Wojewodę Dolnośląskiego zbyt krótki termin na jego postawienie i związane z tym postawieniem problemy techniczne*. PLW dodał także, że: *zarządzone przez Wojewodę Dolnośląskiego gradzenie przeciw ASF na terenie powiatu polkowickiego nie było spóźnione. Efektem zastosowania tego instrumentu była zmniejszona migracja zwierząt dzikich przez drogę krajową nr 12. Nie odnotowano faktów znalezienia dzików zabitych w wypadkach komunikacyjnych przy tej drodze, wzdłuż której postawiono ogrodzenie*.

(akta kontroli: tom I, str. 132-142, 425-426, 431-432)

6. W Inspektoracie nie istniały akty wewnętrzne dotyczące uchylecia rozporządzeń (lub pozostawiania ich w mocy) w związku z zagrożeniem wystąpienia lub wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń. PLW nie wydawał tego typu aktów, z uwagi - jak wyjaśnił - *na brak nakazu ich tworzenia w przepisach prawa powszechnie obowiązującego*.

(akta kontroli: tom I, str. 432)

7. W okresie objętym kontrolą odstrzał sanitarny na terenie powiatu polkowickiego nakazany został³⁶ rozporządzeniami Wojewody Dolnośląskiego³⁷. Odstrzał ten został w 2020 r. zrealizowany w całości (odstrzelono 539 dzików³⁸). Natomiast w roku 2021 zrealizowano go na poziomie 85,3% (odstrzelono 585 dzików³⁹ z łącznie 686 planowanych do odstrzału). Z uwagi na niewykonanie planu w roku 2021⁴⁰, pierwotny termin zakończenia odstrzału sanitarnego wyznaczony na 31 października 2021 r., został wydłużony do 31 marca 2022 r. rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego⁴¹. Łącznie w okresie objętym kontrolą dokonano odstrzału sanitarnego 1124 dzików na 1225 planowanych do tego odstrzału (91,8%).

(akta kontroli: tom I, str. 143-161, 433, 513-515)

PLW nie wnioskował do Polskiego Związku Łowieckiego o wyznaczenie poszczególnym dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich, do wykonania odstrzału sanitarnego dzików, osoby z uprawnieniami do wykonywania polowania. Jak wyjaśnił PLW: *zgodnie z prawem łowieckim upoważnienia do odstrzału sanitarnego myśliwym wystawiał łowczy koła łowieckiego. Wykaz tych upoważnień dostarczany był do PIW przy rozliczeniu odstrzału sanitarnego*.

³⁶ Kołom łowieckim.

³⁷ Nr 3 z 12 lutego 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 13 lutego 2020 r., poz. 1225); nr 17 z 18 czerwca 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 18 czerwca 2020 r., poz. 3849); nr 1 z 27 stycznia 2021 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 27 stycznia 2021 r., poz. 451); nr 7 z 12 kwietnia 2021 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 12 kwietnia 2021 r., poz. 1804).

³⁸ Z tego 211 dzików od 13 lutego 2020 r. do 30 kwietnia 2020 r. i 328 dzików od 18 czerwca 2020 r. do 15 grudnia 2020 r.

³⁹ Z tego 15 dzików od 27 stycznia 2021 r. do 31 marca 2021 r. (100%) i 570 dzików z 671 planowanych do odstrzału od 12 kwietnia 2021 r. do 31 października 2021 r. (84,9%).

⁴⁰ Przyczyną niewykonania planu była zredukowana populacja dzików w obwodach łowieckich oraz przypadki padnięć śmiertelnych dzików spowodowane ASF.

⁴¹ Nr 1 z 19 stycznia 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 19 stycznia 2022 r., poz. 308).

PLW nie wnioskował do Polskiego Związku Łowieckiego, dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego o przekazanie informacji niezbędnych do zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (w tym ASF), dotyczących zwierząt łownych oraz planów łowieckich i wykonania tych planów. Zgodnie z wyjaśnieniem PLW: *zarządy okręgowe Polskiego Związku Łowieckiego (w Legnicy, Wrocławiu, Wałbrzychu i Jeleniej Górze), przekazywały informacje dotyczące planów łowieckich i ich wykonania do Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii we Wrocławiu. Następnie te dane były przesyłane do powiatowych inspektoratów weterynarii, w tym do Inspektoratu w Polkowicach.*

(akta kontroli: tom I, str. 432)

W latach 2019-2021 nie wystąpiła sytuacja niewykonania przez dzierżawcę obwodu łowieckiego nakazu realizacji odstrzału sanitarnego, dającego podstawę do wnioskowania przez PLW o wypowiedzenie umowy dzierżawy obwodu łowieckiego.

(akta kontroli: tom I, str. 144)

8. W ramach analizy nadzoru PLW nad przestrzeganiem rygorów postępowania z tuszą dzików odstrzelonych na obszarach ustanowionych, w związku z występowaniem ASF, stosownie do regulacji zawartych w rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF, badaniu poddano pierwszych pięć przypadków dzików padłych oraz pierwszych pięć przypadków dzików odstrzelonych łącznie na obszarze ochronnym, objętym ograniczeniami i zagrożenia z terenu powiatu polkowickiego. W wyniku badania ustalono, że:

- dziki odstrzelone na obszarach obostrzeń (ochronnym, objętym ograniczeniami, zagrożenia) były niezwłocznie dostarczane wraz ze wszystkimi częściami ciała, w tym z narządami wewnętrznymi, do położonych na tym samym obszarze punktów skupu dziczyzny lub zakładów obróbki dziczyzny lub innych zakładów nadzorowanych przez organ Inspekcji Weterynaryjnej, w których mogą być przechowywane tusze lub skóry dzików. Dzikie odstrzelone na obszarze zagrożenia i obszarze objętym ograniczeniami były dostarczane do chłodni w całości, niewypatroszone,
- tusze, wszystkie części ciała oraz skóry dzików opuszczały punkty i zakłady, o których mowa wyżej, wyłącznie po uzyskaniu ujemnego wyniku badania laboratoryjnego w kierunku afrykańskiego pomoru świń,
- PLW pobierał próbki do badań w kierunku afrykańskiego pomoru świń z dzików martwych/padłych (w tym ze zwłok dzików ulegających autolizie oraz dzików zabitych w wypadkach komunikacyjnych), a także z dzików odstrzelonych na obszarze ochronnym, objętym ograniczeniami, zagrożenia, dostarczonych do położonych na tych obszarach punktów lub zakładów, o których mowa wyżej,
- odstrzelonych dzików nie transportowano poza obszary, w których zostały uzyskane,
- mięso dzików odstrzelonych znakowane było znakami weterynaryjnymi.

(akta kontroli: tom I, str. 173)

PLW w obwodach łowieckich położonych na obszarze objętym ograniczeniami oraz obszarze zagrożenia nie zakazywał odłowów zwierząt łownych, polowań na zwierzęta łowne, polowań indywidualnych na zwierzęta łowne, polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez udziału psów lub z udziałem psów, polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez naganki lub z naganką. Według PLW przeprowadzona w lutym 2020 r. i marcu 2021 r. analiza ryzyka nie wykazała konieczności wydawania ww. zakazów. Analiza ryzyka nie została udokumentowana. Zaniechanie dokumentowania ww. analizy ryzyka opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom I, str. 164, 432-433)

Liczba punktów przetrzymywania tusz dzików (i komór chłodniczych) na obszarze powiatu polkowickiego kształtowała się w okresie objętym kontrolą następująco, na:

- 31 grudnia 2019 r. – dwa punkty przetrzymywania tusz dzików obejmujące trzy komory chłodnicze,
- 31 grudnia 2020 r. – osiem punktów przetrzymywania tusz dzików obejmujących 14 komór chłodniczych,
- 31 grudnia 2021 r. – osiem punktów przetrzymywania tusz dzików obejmujących 14 komór chłodniczych.

Właścicielem komór chłodniczych były koła łowieckie, które miały obwody łowieckie na terenie powiatu polkowickiego. Jedynie w okresie od 13 grudnia 2019 r. do 31 stycznia 2020 r. PIW wynajmował dwie chłodnie w celu umożliwienia kołom łowieckim przetrzymywania tusz dzików na czas prowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku wykrycia wirusa ASF. W tym celu została sporządzona stosowna umowa najmu⁴² i aneks do niej⁴³.

Według stanu na 31 grudnia 2021 r. we wszystkich komorach chłodniczych możliwe było przetrzymywanie w tym samym momencie w sumie 154 dzików. Liczba tych punktów i komór chłodniczych była wystarczająca. Czasowe zablokowanie chłodni w czasie oczekiwania na wynik badania laboratoryjnego⁴⁴ nie miało wpływu na wielkość pozyskania dzików, ponieważ w pięciu punktach przetrzymywania tusz dzików obecnych było więcej niż jedna komora chłodnicza.

(akta kontroli: tom I, str. 165-166, 168-172)

PLW pobierał próbki do badań laboratoryjnych w kierunku ASF od każdego znalezionego martwego dzika i od każdego odstrzelonego dzika. W okresie objętym kontrolą na terenie powiatu polkowickiego przebadano pod kątem ASF, wszystkie 2985 dziki odstrzelone⁴⁵ oraz 253 dziki padłe⁴⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 166-167, 182-183)

W powiecie polkowickim nie odnotowano przypadków odstrzelonych dzików wykazujących przed odstrzałem objawy chorobowe wskazujące na możliwość zakażenia wirusem ASF, także kiedy teren tego powiatu był obszarem wolnym od ASF.

(akta kontroli: tom I, str. 166-167)

PLW dysponował wystarczającą liczbą znaków weterynaryjnych, którymi było znakowane mięso dzików. Każda tusza dzika znakowana była indywidualnym numerem weterynaryjnym. W latach 2019-2021 wydano myśliwym 2985 znaczników. Nie wystąpiły przypadki braku tego typu znaczników.

(akta kontroli: tom I, str. 167)

9. PLW weryfikował liczbę uzyskanych dzików poprzez porównanie posiadanych danych⁴⁷ z liczbą tusz znajdujących się w punktach przetrzymywania tusz⁴⁸. Weryfikacji tej dokonywał podczas odbierania prób krwi pochodzących od dzików poprzez wgląd do chłodni. Odbiór tych prób, a zarazem kontrola liczby tusz znajdujących się w danym punkcie przetrzymywania tusz, odbywały się raz bądź dwa razy w tygodniu.

(akta kontroli: tom I, str. 176, 186, 433, 493-512)

⁴² Z 13 grudnia 2019 r.

⁴³ Z 30 grudnia 2019 r.

⁴⁴ Które wynosiło od trzech do 12 dni (w zależności od tego czy w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Katowicach otrzymano wynik badania dodatni, czy ujemny, oraz czy wynik ten wymagał potwierdzenia w PIW-PIB w Puławach).

⁴⁵ Z tego: w 2019 r. 52 dziki; w 2020 r. 1553 dziki; w 2021 r. 1380 dzików.

⁴⁶ Z tego: w 2019 r. 47 dzików; w 2020 r. 54 dziki; w 2021 r. 152 dziki. Ponadto w 2021 r., od dwóch dzików nie pobrano prób ze względu na ich zeszkieletonowanie (wysuszony szkielet, brak szpiku).

⁴⁷ W dokumentacji dochodzenia epizootycznego.

⁴⁸ Dokonywał stosownego udokumentowania w tym zakresie w formie elektronicznej – plik programu Excel.

10. Łączne wydatki PIW w roku 2019 wyniosły 925 022,99 zł (tj. 99,67% planu po zmianach), z czego w dziale 010⁴⁹, rozdziale 01022⁵⁰ wydatkowano łącznie 63 143,70 zł (tj. 98,92% planu po zmianach), natomiast w rozdziale 01034⁵¹ zrealizowano wydatki w kwocie 861 879,29 zł (tj. 99,72% planu po zmianach).

W ramach wydatków poniesionych w roku 2019 w rozdziale 01022, kwota 46 241,17 zł (tj. 73,23%) przeznaczona została na wydatki związane ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem rozpowszechnianiu się ASF w powiecie polkowickim. W tym zakresie większość wydatków stanowiły koszty zakupu materiałów jednorazowych, wyposażenia, materiałów biobójczych (25 457,20 zł), odstrzału dzików (11 088,81 zł⁵²), badań laboratoryjnych próbek od dzików (4640,00 zł), wynajmu kontenerów do przechowywania odstrzelonych dzików (3690,00 zł).

W planie finansowym PIW na 2019 r. w rozdziale 01022 przewidziano kwotę 6000 zł. W związku ze stwierdzeniem ASF, plan wydatków w tym rozdziale był zmieniany m.in. środkami pochodzącymi z rezerwy celowej budżetu państwa (cz. 83, poz. 12). I tak, plan finansowy PIW w rozdziale 01022 został:

- zwiększony decyzją DWLW z 30 kwietnia 2019 r. o 250 zł w § 4170 i o 750 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z 21 maja 2019 r. o 11 300 zł w § 4000, 1000 zł w § 4170, 1000 zł w § 4230 i 200 zł w § 4410,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z 19 lipca 2019 r. o kwotę 6000 zł w § 4000 oraz 100 zł w § 4410,
- zwiększony decyzją DWLW z 19 sierpnia 2019 r. o kwotę 1534 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją DWLW z 28 października 2019 r. o kwotę 700 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Wojewody Dolnośląskiego z 4 grudnia 2019 r. o kwotę 39 000 zł w § 4000 oraz 4000 zł w § 4230,
- zmniejszony decyzją DWLW z 24 grudnia 2019 r. o kwotę 8000 zł w § 4000.

(akta kontroli: tom II, str. 2-3, 7, 12-24, 69-74)

Łączne wydatki PIW w roku 2020 wyniosły 1 636 766,94 zł (tj. 99,18% planu po zmianach), z czego w dziale 010, rozdziale 01022 wydatkowano łącznie 851 879,98 zł (tj. 98,55% planu po zmianach), natomiast w rozdziale 01034, zrealizowano wydatki w kwocie 784 886,96 zł (tj. 99,86% planu po zmianach).

W ramach wydatków poniesionych w roku 2020 w rozdziale 01022, kwota 838 620,36 zł (tj. 98,44%) przeznaczona została na wydatki związane ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem rozpowszechnianiu się ASF w powiecie polkowickim. W tym zakresie większość wydatków stanowiły koszty odstrzału dzików (677 211,19 zł⁵³), zakupu materiałów jednorazowych, wyposażenia, materiałów biobójczych itp. (50 977,17 zł), unieszkodliwienia odstrzelonych tusz dzików z wynikiem dodatnim, lub takich, których z innych powodów nie można było zagospodarować (23 818,42 zł), dezynfekcji ogniska ASF u świń (23 235,21 zł), badań laboratoryjnych próbek padłych dzików (22 017,00 zł).

W planie finansowym PIW na 2020 r. w rozdziale 01022 przewidziano kwotę 16 000 zł. W związku ze stwierdzeniem ASF, plan wydatków w tym rozdziale był zmieniany m.in. środkami pochodzącymi z rezerwy celowej budżetu państwa (cz. 83, poz. 8 i 12). I tak, plan finansowy PIW w rozdziale 01022 został:

⁴⁹ Rolnictwo i łowiectwo.

⁵⁰ Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego.

⁵¹ Powiatowe inspektoraty weterynarii.

⁵² Odstrzał planowy.

⁵³ Z tego w ramach odstrzału: planowego - 435 361,19 zł, sanitarnego - 241 850,00 zł.

- zwiększony decyzją Ministra Finansów z 26 lutego 2020 r. o kwotę 5938 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów z 31 marca 2020 r. o kwotę 4200 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów z 5 maja 2020 r. o kwotę 22 500 zł w § 4002,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów z 6 maja 2020 r. o kwotę 432 600 zł w § 4000, 1000 zł w § 4170, oraz 2000 zł w § 4230,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów z 8 maja 2020 r. o kwotę 67 500 zł w § 4001,
- zwiększony decyzją DWLW z 27 lipca 2020 r. o kwotę 5395 zł w § 4590,
- zwiększony decyzją Wojewody Dolnośląskiego z 24 września 2020 r. o kwotę 1000 zł w § 4170,
- zmniejszony decyzją Wojewody Dolnośląskiego z 24 września 2020 r. o kwotę 1000 zł w § 4230,
- zwiększony decyzją DWLW z 5 października 2020 r. o kwotę 70 000 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją DWLW z 26 października 2020 r. o kwotę 3910 zł w § 4590,
- zwiększony decyzją DWLW z 9 listopada 2020 r. o kwotę 221 000 zł w § 4000,
- zmniejszony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 13 listopada 2020 r. o kwotę 15 167 zł w § 4002,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 20 listopada 2020 r. o kwotę 2000 zł w § 4230,
- zmniejszony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 30 listopada 2020 r. o kwotę 45 500 zł w § 4001,
- zwiększony decyzją DWLW z 7 grudnia 2020 r. o kwotę 1000 zł w § 4170,
- zwiększony decyzją DWLW z 22 grudnia 2020 r. o kwotę 20 000 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją DWLW z dnia 29 grudnia 2020 r. o kwotę 50 000 zł w § 4000.

(akta kontroli: tom II, str. 3-4, 8-9, 25-51, 75-91)

Łączne wydatki PIW w roku 2021 wyniosły 1 597 220,20 zł (tj. 99,99% planu po zmianach), z czego w dziale 010, rozdziale 01022 wydatkowano łącznie 669 998,30 zł (tj. 99,99% planu po zmianach), natomiast w rozdziale 01034 zrealizowano wydatki w wysokości 927 221,90 zł (tj. 99,99% planu po zmianach).

W ramach wydatków poniesionych w roku 2021 w rozdziale 01022, kwota 657 749,03 zł (tj. 98,17%) przeznaczona została na wydatki związane ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem rozpowszechnianiu się ASF w powiecie polkowickim. W tym zakresie większość wydatków stanowiły koszty odstrzału dzików (525 650,00 zł⁵⁴), unieszkodliwienia odstrzelonych tusz dzików z wynikiem dodatnim lub takich, których z innych powodów nie można było zagospodarować (53 093,85 zł), zakupu materiałów jednorazowych, wyposażenia, materiałów biobójczych itp. (20 378,29 zł), usuwania padłych dzików (14 902,92 zł), dofinansowania przeszukania lasu podmiotom uprawnionym (10 900,00 zł), dezynfekcji ogniska ASF u świń (8400,00 zł), pobrania prób od świń przeznaczonych do sprzedaży/przemieszczenia (7393,79 zł).

W planie finansowym PIW na 2021 r. w rozdziale 01022 przewidziano kwotę 16 000 zł. W związku ze stwierdzeniem ASF plan wydatków w tym rozdziale był zmieniany m.in. środkami pochodzącymi z rezerwy celowej budżetu państwa (cz. 83, poz. 12 i 36). I tak, plan finansowy PIW w rozdziale 01022 został:

- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 15 marca 2021 r. o kwotę 47 944 zł w § 4000,

⁵⁴ Z tego w ramach odstrzału: planowego - 292 950,00 zł, sanitarnego - 232 700,00 zł.

- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 29 marca 2021 r. o kwotę 275 000 zł w § 4000, oraz 1200 zł w § 4170,
- zmniejszony decyzją DWLW z 8 lipca 2021 r. o kwotę 10 000 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 19 lipca 2021 r. o kwotę 30 260 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 13 października 2021 r. o kwotę 37 837 zł w § 4000, 1000 zł w § 4170, oraz 1000 zł w § 4230,
- zwiększony decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 27 października 2021 r. o kwotę 502 517 zł w § 4000,
- zmniejszony decyzją Wojewody Dolnośląskiego z 17 listopada 2021 r. o kwotę 15 000 zł w § 4000,
- zwiększony decyzją DWLW z 22 grudnia 2021 r. o kwotę 17 zł w § 4170,
- zmniejszony decyzją DWLW z 22 grudnia 2021 r. o kwotę 17 zł w § 4000,
- zmniejszony decyzją Ministra Finansów z 29 grudnia 2021 r. o kwotę 200 000 zł w § 4000,
- zmniejszony decyzją DWLW z 30 grudnia 2021 r. o kwotę 17 752 zł w § 4000.

(akta kontroli: tom II, str. 4-5, 10, 52-68, 92-107)

PLW dokonywał wypłaty dzierżawcom oraz zarządcom obwodów łowieckich za dziki odstrzelone /pozyskane/ w ramach polowania (inne niż w przypadku odstrzału sanitarnego⁵⁵), dostarczone do położonego na tym samym obszarze punktu skupu dziczyzny lub innego zakładu nadzorowanego przez organ Inspekcji Weterynaryjnej, w którym mogą być przechowywane tusze lub skóry dzików. Badaniem objęto w tym zakresie sześć najwyższych kwotowo faktur z okresu objętego kontrolą (po dwie z lat 2019, 2020 i 2021), na łączną kwotę 64 950,00 zł (8,8% łącznych kosztów odstrzału planowego z tego okresu)⁵⁶. Badanie to wykazało dokonanie wypłaty za odstrzelone /pozyskane/ dziki we właściwej wysokości ryczałtu, tj. w roku 2019: 650,00 zł brutto za samice przelatki i starsze samice dzika; 300,00 zł brutto za pozostałe dziki; w roku 2020: 650,00 zł brutto za samice przelatki i dorosłe samice dzika; 300 zł brutto za pozostałe dziki; w roku 2021: 350,00 zł brutto za dziki⁵⁷, zgodnie z obowiązującym w danym roku *Programie mającym na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie*⁵⁸. Powyższe kwoty obejmowały zryczałtowane koszty m.in. polowania i bioasekuracji myśliwego podczas polowania; pobrania próbek, transportu upolowanych dzików; przetrzymywania dzików w kontenerach chłodniczych.

(akta kontroli: tom II, str. 108-127, 149-151)

Ponadto, PLW dokonywał dzierżawcom oraz zarządcom obwodów łowieckich zwrotu kosztów za przeprowadzony odstrzał sanitarny dzików. Badaniem objęto w tym zakresie sześć najwyższych kwotowo faktur z okresu objętego kontrolą (trzy

⁵⁵ Dotyczy tzw. odstrzału planowego.

⁵⁶ Łączne koszty odstrzału planowego w latach 2019-2021: 739 400,00 zł.

⁵⁷ Inne niż dorosłe samice dzika.

⁵⁸ W roku 2019 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia w 2019 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. poz. 598); w roku 2020 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie wprowadzenia w 2020 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. poz. 290); w roku 2021 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia w 2021 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. poz. 236); dalej: Program.

z roku 2020 i trzy z roku 2021)⁵⁹, na łączną kwotę 80 450,00 zł (17,0% łącznych kosztów odstrzału sanitarnego z tego okresu)⁶⁰. Badanie to wykazało zwrot kosztów odstrzału sanitarnego we właściwej wysokości ryczałtu, tj. 650,00 zł za każdą odstrzeloną sztukę samicy przelatki lub dorosłej samicy dzika i 300,00 zł za każdą odstrzeloną sztukę innego dzika⁶¹.

(akta kontroli: tom II, str. 128-150, 152)

11. Łącznie w latach 2019-2021 PLW na walkę z afrykańskim pomorem świń wydatkował kwotę 1 542 610,56 zł (z tego 46 241,17 zł w 2019 r., 838 620,36 zł w 2020 r., 657 749,03 zł w 2021 r.).

(akta kontroli: tom II, str. 2-5, 7-10, 69-107)

W toku kontroli stwierdzono, że w związku ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem ASF, PLW w roku 2020 i 2021 zaciągnął zobowiązania, pomimo braku zabezpieczenia środków na ten cel w planie finansowym PIW, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom II, str. 153-161, 165-176)

PLW nie nakładał kar administracyjnych w związku z walką z ASF, a tym samym nie dochodził należności z tego tytułu⁶².

(akta kontroli: tom II, str. 6)

Do wydatków na zamówienia publiczne związane z walką z ASF w Inspektoracie miały zastosowanie uregulowania wewnętrzne⁶³. Wartość zamówień w tym zakresie nie przekraczała kwot od których należy stosować przepisy ustawowe dotyczące udzielania zamówień publicznych⁶⁴.

Kontrolę prawidłowości dokonywania wydatków budżetowych przez PIW, na zamówienia publiczne, których przedmiotem były dostawy materiałów i wyposażenia, wykorzystywanych w walce z ASF, przeprowadzono na podstawie próby obejmującej wydatki w łącznej wysokości 44 374,98 zł (2,9% wszystkich wydatków na ASF). Badaniem objęto trzy najwyższe kwotowo wydatki dotyczące zamówień publicznych, tj. z 2019 r. w wysokości 6745,94 zł⁶⁵, z 2020 r. w wysokości 28 469,77 zł⁶⁶, z 2021 r. w wysokości 9159,27 zł⁶⁷. W wyniku tego badania stwierdzono, że w PIW nie w pełni rzetelnie stosowano wewnętrzne procedury udzielania zamówień publicznych, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom II, str. 6, 213-375, 380-382)

⁵⁹ W roku 2019 na terenie powiatu polkowickiego nie przeprowadzono odstrzału sanitarnego.

⁶⁰ Łączne koszty odstrzału sanitarnego w latach 2020-2021 to: 474 550,00 zł.

⁶¹ Zgodnie z § 1 rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 15 listopada 2018 r. w sprawie wysokości ryczałtu za wykonanie odstrzału sanitarnego dzików (Dz. U. poz. 2194).

⁶² Zgodnie z art. 85aa i 85b uozz, powiatowy lekarz weterynarii może nałożyć kary administracyjne np. za nieprzeprowadzenie odstrzału sanitarnego, niezgłaszanie przypadków padnięć lub niedostarczanie odstrzelonych zwierząt łownych do określonych miejsc, nieposzukiwanie padłych zwierząt.

⁶³ Ustalone zarządzeniem nr 3/2015 PLW z 4 maja 2015 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu: ramowych procedur udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 30 000 euro netto, ze zm. (które obowiązywało do 31 grudnia 2020 r.) oraz zarządzeniem nr 1/2021 PLW z 20 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu: ramowych procedur udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 130 000 zł netto (które weszło w życie 1 stycznia 2021 r.).

⁶⁴ Uregulowane w okresie objętym kontrolą; ustawą z 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.) – obowiązującą do 31 grudnia 2020 r. (stosowaną do udzielania zamówień, których wartość przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 30 000 euro); oraz ustawą z 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm.) – obowiązującą od 1 stycznia 2021 r. (stosowaną do udzielania m.in. zamówień klasycznych, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 130 000 zł).

⁶⁵ Na zakup materiałów weterynaryjnych, zaewidencjonowany w § 4210.

⁶⁶ Na zakup materiałów weterynaryjnych, zaewidencjonowany w § 4210.

⁶⁷ Na zakup wyposażenia zaewidencjonowany w § 4210.

12. Stosownie do art. 54 ust. 1 uozz, powiatowi lekarze weterynarii, w zakresie swojej właściwości, przygotowują i aktualizują plany gotowości zwalczania poszczególnych chorób zakaźnych zwierząt.

Na szczeblu powiatowym Polski Weterynaryjny Plan Gotowości Zwalczania Afrykańskiego Pomoru Świń⁶⁸ (tzw. Plan powiatowy), opracował PLW⁶⁹. Na szczeblu wojewódzkim ASF-Plan (tzw. Plan wojewódzki) opracował DWLW. Na szczeblu krajowym ASF-Plan opracował Główny Lekarz Weterynarii.

PLW aktualizował ASF-Plan w swoim zakresie⁷⁰. Plan ten zawierał wszystkie wymagane przepisami elementy, jak określenie sposobu i źródeł finansowania zwalczania choroby, określenie struktury i organizacji zespołu kryzysowego. ASF-Plan przewidywał wystąpienie ASF u dzików, ale w sprawie zadań dotyczących zwalczania tej choroby w populacji dzika, odsyłał jedynie do § 18 *rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF*. Badanie kontrolne nie wykazało niezgodności zawartych w nim zapisów z przepisami prawa.

W odniesieniu do przydatności ASF-Planu do zwalczania ASF, w tym u dzika, PLW: *negatywnie ocenił przydatność tego Planu. Głównymi jego wadami są zbyt rozbudowana forma (obszerność treści), niedostosowanie do możliwości technicznych, organizacyjnych i kadrowych Inspektoratu, niepraktyczne procedury i schematy działania, obowiązek sporządzania dodatkowych czasochłonnnych dokumentów i rozbudowana sprawozdawczość. Z uwagi na powyższe wady, w obecnej formie ww. Plan Gotowości nie ułatwia walki z epizootią.*

(akta kontroli: tom I, str. 176, 187-191)

13. W latach 2019-2021 PIW przeprowadził łącznie 144 kontrole (w tym: 49 w 2019 r., 47 w 2020 r., 48 w 2021 r.) w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, których elementem było sprawdzenie przestrzegania zasad bioasekuracji przed przeniknięciem afrykańskiego pomoru świń ze środowiska naturalnego. W efekcie tych kontroli naruszenie zasad bioasekuracji stwierdzono u 64 podmiotów (w tym: u 10 w 2019 r., u 28 w 2020 r., u 26 w 2021 r.).

Najczęściej ujawniane w toku tych kontroli nieprawidłowości polegały na:

- braku prowadzenia rejestru środków transportu do przewozu świń lub pasz, lub ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego wjeżdżających na teren gospodarstwa oraz rejestru wejść do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnię,
- braku wyłożenia mat dezynfekcyjnych przed wejściami do pomieszczeń, w których utrzymywane są świnię,
- niesporządzeniu przez posiadaczy świń spisu posiadanych świń, z podziałem na prosięta, warchlaki, tuczniki, lochy, loszki, knury i knurki oraz braku bieżącego aktualizowania tego spisu,
- nieprzestrzeganiu nakazu utrzymywania świń w gospodarstwie w sposób wykluczający kontakt ze zwierzętami wolno żyjącymi i ze zwierzętami domowymi,
- nieprzestrzeganiu nakazu wdrożenia programu monitorowania i zwalczania gryzoni,
- nieprzestrzeganiu nakazu karmienia świń paszą zabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących,
- braku ustanowionych zasad wprowadzania do gospodarstwa nowych świń.

(akta kontroli: tom I, str. 177-178, 180, 193, 195-230, 236-238, 523)

PLW po przeprowadzonych w latach 2019-2021 kontrolach, wydał łącznie 61 decyzji na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 1 uozz, w sprawie usunięcia stwierdzonych uchybień w określonym terminie, z tego: 10 w 2019 r., 25 w 2020 r. i 26 w 2021 r.

⁶⁸ Dalej: ASF-Plan.

⁶⁹ W 2011 r.

⁷⁰ W 2014 r. i 2022 r.

W tym okresie PLW wydał też pięć decyzji na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 uozz, w sprawie nakazu zabicia lub uboju świń oraz zakazu ich utrzymywania w gospodarstwie, z tego: trzy w 2020 r. i dwie w 2021 r. W jednym przypadku po kontroli w 2020 r. z uwagi na ognisko ASF nastąpiła likwidacja stada świń.

(akta kontroli: tom I, str. 178-179, 192-193, 195-230)

Przeprowadzone badania w wyżej opisanym zakresie wykazały, że PLW:

- w roku 2020 nie przeprowadził kontroli w 25 gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną w zakresie przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa w *rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF*⁷¹,
- do 2 marca 2022 r.⁷² nie przeprowadził w ośmiu gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, dodatkowej kontroli przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa w *rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF*,
- nie podejmował w pełni skutecznych działań, celem bezzwłocznego wykonania decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie,
- wydał pięć decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie, zawierających błędy w podstawie prawnej decyzji.

Powyższe przypadki opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom I, str. 193-194, 231-353, 433-435)

14. W PIW prowadzono rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, związaną z utrzymywaniem świń w gospodarstwach. Ewidencja prowadzona była w systemie VETLINK, w sposób zgodny z obowiązującym wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁷³. Zakres danych jakie zawierał przedmiotowy rejestr był zgodny z art. 11 ust. 2 uozz oraz § 2 powyższego rozporządzenia. Rejestr ten uzupełniano po każdej informacji o powstaniu nowej - i zakończeniu - działalności siedziby stada (nie rzadziej niż raz na kwartał).

(akta kontroli: tom I, str. 127, 425)

15. PLW uaktualniał także rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z utrzymywaniem świń w gospodarstwach po otrzymaniu informacji z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁷⁴ o stadach świń. I tak, według danych PIW (pozyskanych z ARiMR) w powiecie polkowickim aktywnych (zasiedlonych) stad było: 80 - według stanu na 31 grudnia 2019 r.; 56 - według stanu na 31 grudnia 2020 r.; 29 - według stanu na 31 grudnia 2021 r. Pracownicy Inspektoratu, w wyniku kontroli podmiotów utrzymujących stada świń, weryfikowali dane zawarte w księgach rejestracji prowadzonych w siedzibach stad, ze stanem faktycznym. Badanie kontrolne nie wykazało różnic dotyczących danych o liczbie stad umieszczonych w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt ARiMR i w rejestrze PIW.

(akta kontroli: tom I, str. 124-127, 360)

16. Współpraca PLW z organami właściwymi w sprawach zarządzania kryzysowego na szczeblu województwa dolnośląskiego następowała przede

⁷¹ W pozostałych latach objętych kontrolą nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

⁷² Termin badania kontrolnego.

⁷³ Dz. U. poz. 818, ze zm.

⁷⁴ Dalej: ARiMR.

wszystkim przez Platformę Operacyjną Zarządzania Kryzysowego⁷⁵. PLW, za pośrednictwem tej Platformy, przekazywał Wojewódzkiemu Centrum Zarządzania Kryzysowego w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu⁷⁶ informacje dotyczące obecnej sytuacji epizootycznej na terenie powiatu polkowickiego. Powiadamiał WCZK o podejrzeniu i wystąpieniu ognisk ASF u świń, a także o przypadkach tej choroby u dzików.

PLW brał także udział w cyklicznych posiedzeniach Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Polkowicach⁷⁷, podczas których omawiał aktualną sytuację epizootyczną, dotyczącą afrykańskiego pomoru świń na terenie powiatu polkowickiego, przedstawiał własną ocenę sytuacji, informował o podejrzeniu i wystąpieniu ognisk ASF u świń, a także o przypadkach tej choroby u dzików. W stosownych sytuacjach (wystąpienie trzech ognisk ASF u świń) nawiązywał współpracę z urzędami gmin, Ochotniczą i Państwową Strażą Pożarną oraz Policją.

Podstawowym efektem tej współpracy, był przepływ informacji, dotyczący aktualnej sytuacji epizootycznej na terenie powiatu polkowickiego. Informacje te, dzięki obecności na posiedzeniach PCZK przedstawicieli urzędów gmin, za pośrednictwem sołtysów docierały do hodowców trzody chlewnej. Informacje dotyczące sytuacji i restrykcji związanych z występowaniem afrykańskiego pomoru świń były zamieszczane również na stronach internetowych poszczególnych gmin. W efekcie posiedzeń PCZK, Ochotnicza i Państwowa Straż Pożarna oraz Policja, w sytuacjach wystąpienia ognisk ASF u świń były postawione w stan gotowości do pomocy przy zwalczaniu epizootii. Straż Pożarna nadzorowała uprzątnięcie ogniska afrykańskiego pomoru świń: bezpieczne spalenie pasz, ściółki oraz elementów konstrukcyjnych w gospodarstwie, narażonych na kontakt z wirusem, które nie nadawały się do dezynfekcji. Policja natomiast zapewniała konwój podczas transportu zwłok padłych i zabitych chorych zwierząt z ogniska do zakładu utylizacyjnego. Wnioskiem, jaki był wyciągnięty z tej współpracy, było przede wszystkim utrzymanie sprawnego przepływu informacji dotyczącej aktualnej sytuacji epizootycznej (pomiędzy organami, podmiotami i służbami uczestniczącymi w walce z ASF). Mając powyższe na uwadze, podczas wzmożonych restrykcji, związanych z pandemią COVID-19, posiedzenia PCZK odbywały się w formie wideokonferencji. W trakcie trwania epizootii nie ujawniono mankamentów w obszarze współpracy, o którym mowa powyżej.

Jak wyjaśnił PLW: *problemem mającym wpływ na skuteczność przeciwdziałania występowaniu oraz zwalczaniu skutków zachorowań na afrykański pomór świń w populacji dzików była organizacja transportów próbek krwi od odstrzelonych dzików i prób narządów od padłych dzików do laboratorium w ZHW w Katowicach. Transport organizował Wojewódzki Inspektorat Weterynarii we Wrocławiu. W roku 2020⁷⁸ i 2021⁷⁹, przyjazdy odbywały się tylko raz w tygodniu, przez co wydłużał się czas oczekiwania na wynik badania w kierunku ASF. Uniemożliwiało to szybką reakcję PLW celem przeciwdziałania występowaniu i zwalczania skutków zachorowań na afrykański pomór świń w populacji dzików. O problemie tym był informowany DWLW, podczas konferencji organizowanych dla powiatowych lekarzy weterynarii z województwa dolnośląskiego. Ww. informowano o niedostatecznej częstotliwości przejazdów oraz o zbyt wczesnej godzinie przyjazdu kierowcy, co*

⁷⁵ System teleinformatyczny jednostek administracyjnych zarządzania kryzysowego.

⁷⁶ Dalej: WCZK.

⁷⁷ Dalej: PCZK.

⁷⁸ W lutym, maju, czerwcu, lipcu i sierpniu.

⁷⁹ W maju, czerwcu, lipcu, sierpniu, wrześniu i grudniu.

sprawiło trudności w odbieraniu prób krwi ze wszystkich punktów przetrzymywania tusz dzików. Problem ten od stycznia 2022 r. został już rozwiązany.

(akta kontroli: tom I, str. 360-361, 405-421)

PLW prowadził działalność informacyjną dotyczącą ASF w populacji dzików w formie szkoleń dla myśliwych. W okresie objętym kontrolą odbyło się sześć takich szkoleń. Przeszkolono łącznie 214 osób. Szkolenia te były bezkosztowe.

(akta kontroli: tom I, str. 361, 363-384, 422)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) PLW nie dokumentował realizacji zadania, o którym mowa w § 2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF, dotyczącego przeprowadzenia analizy ryzyka związanej z zagrożeniem rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia, której wynik mógł skutkować dla obwodu łowieckiego wprowadzeniem zakazu odłowów zwierząt łownych, polowań na zwierzęta łowne, polowań indywidualnych na zwierzęta łowne, polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez udziału psów lub z udziałem psów, czy polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez naganki lub z naganką. W związku z powyższym, wykonanie przedmiotowego zadania było nierzetelne i nie mogło podlegać weryfikacji.

Jak wyjaśnił PLW: *nie dokumentowano analizy ryzyka, ponieważ uznano tę czynność za zbędną. Analiza ryzyka była dokonywana na podstawie danych dotyczących miejsca odstrzału - i znalezienia zwłok - dzików, od których pobrano próbki w kierunku ASF; mapy, dokumentującej umiejscowienie przypadków dzików z dodatnim wynikiem w kierunku ASF; analizy odstrzału planowego.*

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (rozdział B. „Cele i zarządzanie ryzykiem”)⁸⁰, proces zarządzania ryzykiem powinien być dokumentowany.

(akta kontroli: tom I, str. 164, 432-433)

2) Zobowiązania zaciągnięte przez PIW pod kątem zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się ASF przekroczyły plan finansowy tej jednostki w dziale 010, rozdziale 01022:

a) na koniec stycznia, lutego, marca i kwietnia 2020 r. odpowiednio o kwotę 8045,19 zł, 8529,19 zł, 40 378,19 zł i 94 401,19 zł,

b) na koniec stycznia oraz lutego 2021 r. odpowiednio o kwotę 35 262,17 zł oraz 75 904,74 zł.

Kwota przekroczenia planu finansowego PIW na koniec kwietnia 2020 r. dotyczyła poniższych paragrafów:

- § 4300 *Zakup pozostałych usług* (środki budżetu państwa) – 84 402,10 zł (kwota zobowiązania za planowy i sanitarny odstrzał dzików oraz badania laboratoryjne próbek krwi od dzików odstrzelonych i kości od dzików padłych oraz próbek krwi od świń przeznaczonych do sprzedaży);
- § 4301 *Zakup pozostałych usług* (finansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej) – 7499,33 zł (kwota zobowiązania za badania laboratoryjne próbek krwi od dzików odstrzelonych i kości od dzików padłych oraz próbek krwi od świń przeznaczonych do sprzedaży);
- § 4302 *Zakup pozostałych usług* (współfinansowanie programów realizowanych ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej) – 2499,76 zł (kwota

⁸⁰ Załącznik do komunikatu Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Finansów z 2009 r. Nr 15 poz. 84).

zobowiązania za badania laboratoryjne próbek krwi od dzików odstrzelonych oraz kości od dzików padłych i próbek krwi od świń przeznaczonych do sprzedaży).

Z kolei kwota przekroczenia planu finansowego PIW na koniec lutego 2021 r. dotyczyła wyłącznie § 4300 *Zakup pozostałych usług* (środki budżetu państwa) – 75 904,74 zł (kwota zobowiązania za planowy i sanitarny odstrzał dzików, zwrot kosztów za przeszukanie lasu w celu znalezienia zwłok padłych dzików).

Zaciągnięcie tych zobowiązań, pomimo braku zabezpieczenia odpowiednich środków w planie finansowym PIW, stanowiło naruszenie art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸¹. Zgodnie z tym przepisem jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do sfinansowania w danym roku do wysokości wynikającej z planu wydatków.

W kwestii zaciągania zobowiązań pomimo braku zabezpieczenia środków w planie finansowym PLW wyjaśnił, że: *w czwartym kwartale 2019 r., najpierw w województwie lubuskim, a następnie w powiecie głogowskim w województwie dolnośląskim wyniki badań laboratoryjnych pobranych prób od padłych dzików potwierdziły obecność wirusa ASF. Skutkiem powyższego była konieczność podjęcia przez PLW w powiecie polkowickim odpowiednich czynności zapobiegających rozprzestrzenianiu się choroby ASF zgodnie z obowiązującymi w 2019 r. przepisami prawa. Istotnym, ze względu na wydatki PLW była konieczność wypłaty zryczałtowanych kosztów odstrzału dzików kołom łowieckim. Ponieważ faktury za odstrzał w końcówce roku 2019 jednostka otrzymała w roku 2020, wpłynęło to na zobowiązania. Ponadto, skala odstrzału dzików i związane z tym koszty, jak i konieczność zapłaty za badania laboratoryjne krwi i kości dzików w 2020 r. zdecydowanie przewyższało przyznany naszej jednostce plan finansowy na 2020 r. w paragrafach, które mogły być do tego wykorzystane. W związku z tym podjęto starania o pozyskanie dodatkowych środków. I tak, 21 stycznia 2020 r. wystąpiliśmy w elektronicznym systemie obsługi budżetu państwa TREZOR za pośrednictwem jednostki nadrzędnej – Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii we Wrocławiu – do Ministra Finansów z wnioskiem o przyznanie kwoty 5938,00 zł⁸². Data możliwego wnioskowania była wyznaczona przez Główny Inspektorat Weterynarii w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Z kolejnym wnioskiem o dodatkowe środki PLW mógł wystąpić 4 marca 2020 r. Wówczas zamówiliśmy środki finansowe w wysokości 435 600,00 zł, które miały pokryć nasze potrzeby do sierpnia. Te środki otrzymaliśmy dopiero 6 maja 2020 r. W 2021 r. sytuacja z 2020 r. powtórzyła się. 8 lutego wystąpiliśmy o środki w kwocie 47 944,00 zł. Środki te otrzymaliśmy dopiero 15 marca 2021 r. 12 lutego 2021 r. wystąpiliśmy z wnioskiem o środki w wysokości 276 200,00 zł, które otrzymaliśmy 29 marca 2021 r. Podobnie jak w roku 2020, daty możliwego wnioskowania były wyznaczone przez Główny Inspektorat Weterynarii w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. PLW wskazał również, że terminy wystąpienia z wnioskiem o przyznanie dodatkowych środków finansowych niezbędnych na zapłatę powyższych zobowiązań, a tym bardziej daty przyznania tych środków nie były zależne od naszej jednostki. PIW jako dysponent III stopnia działa „pod dyktando” jednostek nadrzędnych⁸³ i nie ma wpływu na harmonogram czynności związanych z przyznawaniem środków budżetowych i sposób wyliczenia ich kwot. Biorąc pod uwagę opisane powyżej okoliczności i mając na względzie obowiązek stosowania Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz*

⁸¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.; dalej: ufp.

⁸² PIW te środki otrzymał 26 lutego 2020 r.

⁸³ M.in. Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii we Wrocławiu.

jej zwalczanie, należy stwierdzić, że zaniechanie działań opisanych w ww. Programie ze względu na opóźnienia w przyznawaniu środków finansowych miałyby negatywne skutki dla zdrowia zwierząt (świń) oraz przyczyniłoby się do znaczącego zagrożenia epizootycznego na terenie powiatu polkowickiego i powiatów ościennych.

(akta kontroli: tom II, str. 25, 28-29, 52-55, 153, 165-196, 199-200, 205-208, 384-530)

3) Pomimo wynikających z regulaminów wewnętrznych PIW⁸⁴ wymogów, wszczynając postępowania o udzielenie zamówienia publicznego nie stosowano wzorów *Zaproszenia do składania ofert*⁸⁵ oraz *Dokumentacji podstawowych czynności*⁸⁶. Dotyczyło to trzech zamówień publicznych, których przedmiotem były dostawy materiałów i wyposażenia wykorzystywanych w walce z ASF, tj. zamówienia:

- a) z 2019 r. na kwotę 6745,94 zł⁸⁷ - zakup materiałów weterynaryjnych,
- b) z 2020 r. na kwotę 28 469,77 zł⁸⁸ - zakup materiałów weterynaryjnych,
- c) z 2021 r. na kwotę 9159,27 zł⁸⁹ - zakup wyposażenia (szafy metalowej i nadstawki) służącego do przetrzymywania sprzętu wykorzystywanego do walki z ASF⁹⁰ i dokumentacji z tego zakresu.

Jak wyjaśnił PLW: *przy udzielaniu ww. zamówień publicznych nie stosowano wzorów Zaproszenia do składania ofert i Dokumentacji podstawowych czynności, z powodu braków kadrowych w naszej jednostce i zdecydowany przyrost obowiązków spowodowany walką z ASF (od listopada 2019 r.) oraz ze względu na wydłużenie czasu realizacji zamówień, co mogłoby skutkować niedokonaniem zakupu. Informacja z działu księgowości o wolnych środkach finansowych, które można przeznaczyć na dany zakup pojawiała się pod koniec roku budżetowego, a konieczność realizacji i zapłaty za materiały i wyposażenie miały z końcem roku. Informuję, że obecnie w naszej jednostce kładzie się już większy nacisk na ww. kwestie tak, aby w pełni realizować założenia wewnętrznych regulacji w sprawie udzielania zamówień publicznych. Nadmienię ponadto, iż w 2022 r. przyznano PIW trzy dodatkowe etaty, co powinno zniwelować niedociągnięcia w działaniach, wynikające z braków kadrowych.*

NIK wskazuje, że ze względu na niesporządzenie we wskazanych przypadkach pełnej dokumentacji prowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych, określonej w obowiązujących w PIW uregulowaniach wewnętrznych, nie można potwierdzić zachowania w tych przypadkach zasady uczciwej konkurencji przy wyborze wykonawcy świadczącego dostawę materiałów weterynaryjnych i wyposażenia.

(akta kontroli: tom II, str. 213-375, 378-382)

4) W roku 2020 PIW nie przeprowadził w 25 gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną kontroli w zakresie dotyczącym przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF. Było to niezgodne z pkt 3.2.2. Programu (obowiązującego w 2020 r.)⁹¹, zgodnie z którym: (...) w gospodarstwach, w których są utrzymywane

⁸⁴ Wprowadzonych zarządzeniami PLW: nr 3/2015 PLW z 4 maja 2015 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu: ramowych procedur udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 30 000 euro netto (ze zm.); nr 1/2021 PLW z 20 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu: ramowych procedur udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 130 000 zł netto.

⁸⁵ Stanowiącego załącznik nr 1 do ww. zarządzeń.

⁸⁶ Stanowiącej załącznik nr 2 do ww. zarządzeń.

⁸⁷ Faktura VAT nr 13053/FA/19 z 17 grudnia 2019 r.

⁸⁸ Faktura VAT nr 12707/FA/20 z 4 grudnia 2020 r.

⁸⁹ Faktura VAT nr 1395/12/2021 z 22 grudnia 2021 r.

⁹⁰ Kombinezonów, ochraniaczy na obuwie, boksów styropianowych, próbówko-strzykawek.

⁹¹ Stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie wprowadzenia w 2020 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu

świnie, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza, przynajmniej raz w roku (...) kontrolę przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1, § 1a i § 2 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF, oraz obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 tego rozporządzenia.

Jak wyjaśnił PLW, powodami powyższego zaniechania były m.in: *braki kadrowe w Inspektoracie, nadmiar obowiązków nałożonych na inspektorów weterynaryjnych, ograniczenia związane z pandemią COVID-19, czynności związane z wystąpieniem ognisk ASF u świń.*

(akta kontroli: tom I, str. 194, 241-243, 246-247)

5) Według stanu na dzień 2 marca 2022 r.⁹² PLW nie przeprowadził w ośmiu gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną dodatkowej kontroli przestrzegania nakazów i zakazów, o której mowa w *rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF*, chociaż od pierwszej kontroli, w trakcie której stwierdzono nieprawidłowości, upłynęło odpowiednio od 152 do nawet 257 dni. Było to niezgodne z pkt 3.2.5.5. Programu (obowiązującego w 2021 r.)⁹³, zgodnie z którym: *w gospodarstwach, w których są utrzymywane świnie, w przypadku stwierdzenia niewykonania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1 ust. 1 pkt 1 i 3-6 oraz § 2 ust. 1 oraz niespełnienia obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkową kontrolę.*

Jak wyjaśnił PLW przyczyną powyższego były m.in. *braki kadrowe w Inspektoracie, nadmiar obowiązków nałożonych na inspektorów weterynaryjnych, ograniczenia związane z pandemią COVID-19. Ponadto, trzy kontrole zostały już przeprowadzone po 2 marca 2022 r.⁹⁴, a w jednym przypadku właściciel gospodarstwa 9 marca 2022 r. zgłosił zamiar uboju ostatnich sześciu sztuk świń i zadeklarował, że nie będzie już utrzymywał trzody chlewnej. W pozostałych czterech przypadkach kontrole te zostaną w najbliższym czasie wykonane.*

Zdaniem NIK, pomimo że w Programie nie został określony termin realizacji dodatkowej kontroli, to nie można uznać za rzetelne działanie polegające na nieprzeprowadzaniu takich kontroli przez okres sięgający od blisko pięciu do przeszło ośmiu miesięcy. W żadnym bowiem z ośmiu przypadków PIW nie zweryfikował do tego czasu czy nieprawidłowości stwierdzone w trakcie pierwotnej, wykonanej w 2021 r. kontroli, zostały usunięte. PIW nie posiadał zatem wiedzy, czy zastosowane przez niego środki przeciwdziałające rozprzestrzenianiu się ASF są skuteczne, w tym czy strona nie uchyliła się od wykonania nałożonych na nią obowiązków.

(akta kontroli: tom I, str. 236-239, 244, 248)

6) Pomimo wydania przez PLW w latach 2020-2021, na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 uozz, pięciu decyzji⁹⁵ nakazujących ubój lub zabicie trzody chlewnej oraz zakazujących jej dalszego utrzymywania, PIW dokonał kontroli ich wykonania dopiero po upływie odpowiednio 528, 482, 468, 278 i 131 dni, licząc od wydania

wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. poz. 290).

⁹² Data prowadzenia badania kontrolnego w przedmiotowym zakresie.

⁹³ Stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia w 2021 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. poz. 236).

⁹⁴ 4 marca 2022 r., 8 marca 2022 r. i 15 marca 2022 r.

⁹⁵ Znak: 4114.90.2020 z 21 września 2020 r.; 4114.130.2020 z 6 listopada 2020 r.; 4114.138.2020 z 18 listopada 2020 r.; 4114.83.2021 z 17 czerwca 2021 r.; 4114.84.2021 z 17 czerwca 2021 r.

decyzji. Zdaniem NIK takie działanie było nierzetelne, gdyż z uwagi na charakter wydawanych nakazów niezbędna była ich natychmiastowa realizacja, tym bardziej, że zgodnie z art. 48 ust. 2 uozz ww. decyzjom obowiązkowo nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Tym bardziej, że trzy⁹⁶ z pięciu decyzji zostały zrealizowane przez ich adresatów odpowiednio po 191, 31 i 175 dniach od ich wydania, natomiast pozostałe dwie decyzje⁹⁷ nie zostały wykonane do 22 marca 2022 r.

PLW wyjaśnił, że *postęp wykonania ww. decyzji kontrolowano poprzez przyjmowanie oficjalnych zgłoszeń o zamiarze przeprowadzenia uboju na użytek własny oraz zgłoszeń o zamiarze przemieszczenia świń do rzeźni. Sprawdzano także na bieżąco stan ilości świń, zgodnie ze zgłaszanymi zdarzeniami w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Świń ARiMR. Rygor natychmiastowej wykonalności w ocenie PLW rozumiany jest jako najbliższy możliwy termin. W sytuacji, w której w chwili wydania decyzji locha jest prośna albo obecne są prosięta, wykonalność tej decyzji wydłuża się do czasu osiągnięcia przez te świnię wagi rzeźnej.*

NIK nie uwzględnił argumentacji wynikającej z powyższych wyjaśnień. Decyzje podjęte przez PLW na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 uozz, jako obowiązkowo zaopatrywane w rygor natychmiastowej wykonalności, powinny podlegać bezzwłocznemu wykonaniu. Jeśli nie nastąpi to dobrowolnie – szybkie zastosowanie powinien znajdować przymus egzekucyjny. Odległe daty wykonania decyzji, sięgające nawet sześciu miesięcy od daty ich wydania, pozostają w sprzeczności z istotą instrumentów walki z ASF przewidzianych przepisami prawa.

(akta kontroli: tom I, str. 250-274, 282, 284-353, 433-435)

7) Pięć decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie⁹⁸, wydanych przez PLW na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 uozz, zawierało błędy w podstawie prawnej, polegające na przywołaniu nieistniejącego art. 48 ust. 1 pkt 2 uozz, zamiast na art. 48b ust. 1 pkt 2 tej samej ustawy. Zdaniem NIK świadczy to o niedochowaniu należytej staranności przy przygotowywaniu projektów tych decyzji.

Jak wyjaśnił PLW: *w podstawie prawnej powyższych decyzji przywołano nieistniejący art. 48 ust. 1 pkt 2 uozz, ponieważ popełniono błąd pisarski. W związku z powyższym zostaną wydane postanowienia o sprostowaniu oczywistej omyłki, zgodnie z art. 113 § 1 kpa.*

(akta kontroli: tom I, str. 254-259, 261-263, 265-268, 270-273, 282-283)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Zapewnienie dokumentowania realizacji przez PLW zadania, o którym mowa w § 2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF, dotyczącego przeprowadzania analizy ryzyka zagrożenia rozprzestrzeniania się ASF w obwodach łowieckich na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia.

⁹⁶ Znak: 4114.90.2020 z 21 września 2020 r.; 4114.130.2020 z 6 listopada 2020 r.; 4114.138.2020 z 18 listopada 2020 r.

⁹⁷ Znak: 4114.83.2021 z 17 czerwca 2021 r.; 4114.84.2021 z 17 czerwca 2021 r.

⁹⁸ Znak: 4114.90.2020 z dnia 21 września 2020 r.; 4114.130.2020 z dnia 6 listopada 2020 r.; 4114.138.2020 z dnia 18 listopada 2020 r.; 4114.83.2021 z dnia 17 czerwca 2021 r.; 4114.84.2021 z dnia 17 czerwca 2021 r.

2. Podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie przypadków zaciągania zobowiązań w sytuacji braku zabezpieczenia środków w planie finansowym PIW.
3. Zapewnienie stosowania obowiązujących wzorów *Zaproszenia do składania ofert* oraz *Dokumentacji podstawowych czynności* w ramach prowadzonych przez PIW postępowań o udzielenie zamówień publicznych.
4. Podjęcie działań mających na celu przeprowadzanie w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, w których w 2021 r. stwierdzono nieprawidłowości, dodatkowej kontroli przestrzegania nakazów i zakazów, o której mowa w *rozporządzeniu w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF*.
5. Podjęcie działań zmierzających do bezzwłocznej weryfikacji wydawanych decyzji o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie.
6. Zapewnienie powoływania właściwej podstawy prawnej w wydawanych przez PLW decyzjach o nakazie zabicia lub uboju świń oraz zakazie ich utrzymywania w gospodarstwie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, kwietnia 2022 r.

Kontroler
Radosław Chodziński
Starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis